19/03/2020

Η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού και η πνευματική κρίση του κόσμου

Εκκλησία της Κύπρου / Ι.Μ. Κωνσταντίας και Αμμοχώστου

Του Πανιερωτάτου Μητροπολίτου Κωνσταντίας και Αμμοχώστου κ. Βασιλείου

«καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις» (Μκ. 2:19-20).

1.Η κρίση της πανδημίας του κορωνοϊού και η πνευματική κρίση του κόσμου.

Εξ αιτίας των διαφόρων δυσάρεστων καταστάσεων που ταλαιπωρούσαν και συνεχίζουν να ταλαιπωρούν την ανθρωπότητα, πάντοτε απασχολούσε ο έντονος προβληματισμός για την πορεία του ανθρώπου, του κόσμου και το τέλος της

ιστορίας. Οι ίδιοι οι Μαθητές του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού, όταν τον άκουσαν να αναπτύσσει την περί της Βασιλείας του Θεού διδασκαλία του, υπέβαλαν την απορία τους: «πότε θα έλθει η συντέλεια του κόσμου»; Ο Χριστός τους έδωσε την απάντηση:

«Και ενώ [ο Χριστός] καθόταν πάνω στο όρος των Ελαιών, τον πλησίασαν οι μαθητές του ιδιαιτέρως και του είπαν: "Πες μας, πότε θα γίνουν αυτά; Και ποιο θα είναι το σημάδι για τον δικό σου ερχομό και για τη συντέλεια του κόσμου;" Και αποκρίθηκε ο Ιησούς και τους είπε: "Να έχετε ανοιχτά τα μάτια σας μη σας πλανήσει κανένας. Γιατί πολλοί θα έρθουν στο όνομά μου λέγοντας: Εγώ είμαι ο Χριστός και θα παραπλανήσουν πολλούς. Θα ακούτε επίσης φήμες για πολέμους και νέα από πολέμους. Προσέχετε να μην ταράζεστε, γιατί όλα αυτά πρέπει να γίνουν. Όμως δεν είναι ακόμα το τέλος. Γιατί θα ξεσηκωθεί έθνος εναντίον έθνους και βασιλεία εναντίον βασιλείας και θα παρουσιαστούν πείνα και επιδημίες και θα γίνουν σεισμοί εδώ κι εκεί στον κόσμο. Όλα αυτά θα είναι αρχή των δοκιμασιών. [...]. Και τότε είναι που η πίστη πολλών θα κλονιστεί και θα προδώσουν ο ένας τον άλλο και θα μισήσουν ο ένας τον άλλο. Και θα εμφανιστούν πολλοί ψευδοπροφήτες και θα πλανήσουν πολλούς. Και επειδή η ανομία θα πληθύνει, η αγάπη των περισσοτέρων θα ψυχρανθεί. Αλλά όποιος αντέξει ως το τέλος, εκείνος θα σωθεί. Όμως τούτο το Ευαγγέλιον της βασιλείας θα κηρυχθεί σε όλη την οικουμένη σαν μαρτυρία σε όλα τα έθνη και τότε θα έρθει το τέλος» (Μτ. 24:3-8).

Πολλοί σήμερα θα έλεγαν ότι όλα όσα απαριθμεί ο Ιησούς Χριστός είναι περιγραφή της δικής μας εποχής και της δικής μας καταστάσεως. Θα εμφανισθούν, όπως και εμφανίσθηκαν και στο παρελθόν, πολλοί ψευδόχριστοι, θα υπάρξουν όπως και υπήρξαν πριν και υπάρχουν και σήμερα, πόλεμοι, εξεγέρσεις ενός έθνους εναντίον άλλου έθνους, ενός κράτους εναντίον άλλου κράτους. Θα υπάρξουν, όπως και υπήρχαν, πείνα, λοιμώδεις ασθένειες, σεισμοί, καταποντισμοί και άλλες καταστροφές. Αυτό όμως δεν σημαίνει το τέλος της ιστορίας. Είναι αρχή των δοκιμασιών. Εκείνο που είναι αναγκαίο στις περιπτώσεις των δοκιμασιών είναι, η μετάνοια και η περισυλλογή, και βεβαίως, ο προβληματισμός του τί πήγε στραβά στην ανθρωπότητα με τα τραγικά αυτά αποτελέσματα. Για το λόγο αυτό πρέπει να έχουμε ως καταφύγιο άτρωτο την πίστη, που αποτελεί την ακαταμάχητη δύναμη για την αντιμετώπιση και την αντοχή μας κατά τη διάρκεια των δοκιμασιών και θλίψεων.

Εάν οι υπεύθυνες κυβερνήσεις έλαβαν τα αναγκαία αυστηρά μέτρα για να εμποδίσουν την ευρεία διάδοση του κορωνοϊού, εμείς, πέρα από τη συμμόρφωσή μας σε αυτά, πρέπει να λάβουμε τα επείγοντα πνευματικά μέτρα για τη διαφύλαξη και της πνευματικής υγείας μας από τον δηλητηριώδη ιό, για τη διαφύλαξη της

καθαρότητας της ψυχής μας από τον ιό της αμαρτίας.

Από τὴν εμφάνιση του κορωνοϊού στην Κίνα ίσως κανένας από εμάς δεν θα μπορούσε να συνειδητοποιήσει τὴν παγκόσμια διάσταση που θα λάμβανε και θα εξελισσόταν σε πανδημία. Βεβαίως, δεν πρόκειται για την πρώτη φορά που αντιμετωπίζουμε παρόμοιες καταστάσεις είτε στην Κύπρο, όπου, όπως γνωρίζουμε από την ιστορία, μεγάλος αριθμός ανθρώπων πέθαινε από λοιμώδεις νόσους, είτε και σε ευρύτερη περιοχή του κόσμου είτε ακόμα παγκοσμίως. Αυτό μας το προείπε ο ίδιος ο Χριστός και για την εμφάνιση των λοιμών.

Όλοι, εκτός των αδύναμων τάξεων των συνανθρώπων μας, είτε πρόκειται για εκείνους που ζουν ανάμεσά μας, είτε για λαούς που βρίσκονται μακριά μας και ζουν σε κατάσταση εξαθλίωσης, το υπόλοιπο της ανθρωπότητας απολαμβάνουμε, βρισκόμενοι σε κατάσταση νιρβάνας, τα αγαθά μιας παγκοσμιοποίησης, είτε οικονομικής, είτε της τεχνολογίας, είτε της διακίνησης από χώρα σε χώρα και από ήπειρο σε ήπειρο, την κατανάλωση των πλούσιων υλικών αγαθών και την απόλαυση με πολλούς τρόπους διασκεδάσεων και ό, τι άλλο προσφέρει το κατάστημα της παγκοσμιοποίησης. Όλα αυτά έχουν τεθεί υπό αμφισβήτηση και στην καραντίνα του κορωνοϊού.

Στην ιερά ιστορία της ανθρωπότητας, σε τρεις τουλάχιστον περιπτώσεις ο άνθρωπος επιχείρησε να αντικαταστήσει τον Θεό και να λάβει τη θέση του: Η πρώτη αφορά το εγχείρημα των πρωτόπλαστων να γίνουν οι ίδιοι θεοί, με αποτέλεσμα να στερηθεί η ανθρωπότητα τη σχέση της με τη ζωή, με τον χορηγό της ζωής, τον Τριαδικό Θεό (Γεν. 3:1-24). Η δεύτερη, ήταν η ηθική εξαθλίωση που επέφερε τον κατακλυσμό, όταν ό Θεός, μετά από την κατάσταση που δημιούργησε ο άνευ Θεού τρόπος ζωής των ανθρώπων, απεφάσισε να αποσύρει άχρι καιρού το Άγιον Πνεύμα από τους ανθρώπους: «οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας» (Γεν. 6:3). Η τρίτη περίπτωση αφορούσε την προσπάθεια των ανθρώπων να φθάσουν στον Θεό με τον Πύργο της Βαβέλ, με αποτέλεσμα τη σύγχυση των γλωσσών (Γεν. 11:1-9). Θα μπορούσε ο κατάλογος αυτός να αυξηθεί τραγικά. Εκείνο που έχει σημασία από το μάθημα αυτό της ιστορίας του ανθρώπινου γένους, είναι ότι οι παρουσιαζόμενες κρίσεις ασθένειας, οικονομικές και πολιτικές, πολέμων και καταστροφών, ή και όποιων άλλων κρίσεων στη ζωή της ανθρωπότητας, όλες υποδηλώνουν υφέρπουσα πνευματική κρίση.

Η κρίση του κορωνοϊού που αντιμετωπίζουμε αυτή την περίοδο ανέδειξε πόσο τρωτός είναι ο άνθρωπος είτε ως άτομο είτε στην ολότητα της η ανθρωπότητα. Η κρίση και διάδοση του ιού δεν διαχωρίζει φύλα, έθνη, λαούς, θρησκείες κ.λπ. Ας μη ερμηνεύσουμε το γεγονός με στενότητα καρδίας, αλλά ας δούμε ότι το της

αμαρτίας μέγα τραύμα, ο άνθρωπος, αυτός που δημιουργήθηκε από τον Θεό κατ' εικόνα και καθ' ομοίωσιν Θεού, αυτός για τον οποίο πρόσφερε τον εαυτό του θυσία ο Ιησούς Χριστός, διέρχεται μια πνευματική και σωματική κρίση, όπως είναι η απειλή του λοιμώδους ιού.

2. Ευχαριστιακή Νηστεία.

Έχει προκαλέσει αίσθηση η απόφαση ένιων Εκκλησιών ή ιεραρχών να ζητήσουν από τους πιστούς να μη προσέρχονται στην τέλεση των ιερών Ακολουθιών, ακόμα και αυτής της θείας Λειτουργίας, το οποίο σημαίνει και μη συμμετοχή τους στη Θεία Ευχαριστία. Βεβαίως, το μέτρο αυτό δεν ενοχοποιεί την ίδια την Ευχαριστία, γιατί είναι πηγή ζωής και σωτηρίας. Ο στόχος είναι η αποφυγή συνάξεων με κίνδυνο τη διάδοση του ιού.

Θα ήταν φρόνιμο όμως, μέσα από αυτή τη δοκιμασία, να διερωτηθούμε, ή περαιτέρω, να προβληματιστούμε για την πνευματική κρίση που υφέρπει αυτή τη στιγμή και ποια απάντηση μπορούμε να δώσουμε στο σοβαρό αυτό εκκλησιολογικό και ευχαριστιακό ζήτημα. Έγινε αναφορά πριν στην απόφαση του Θεού να «άρει» το Πνεύμα του από τους ανθρώπους, «διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας» (Γεν. 6:3). Ποια είναι η διάγνωση της πνευματικής κρίσης σήμερα και ποια απάντηση μπορούμε να δώσουμε στο συγκεκριμένο πνευματικό πρόβλημα; Ο διάλογος του Κυρίου ημών Ιησού Χριστού με τους μαθητές του Ιωάννη του Βαπτιστή για το θέμα της νηστείας και αυτή αύτη η απάντηση του Ιησού Χριστού μας δίδει την απάντηση στον προβληματισμό μας. Σύμφωνα με τους λόγους του Κυρίου και σύμφωνα και με το ευχαριστιακό ήθος της Ορθοδόξου Εκκλησίας, η νηστεία σημαίνει χρόνο μετάνοιας, ενώ η κατάλυση της νηστείας σημαίνει τη χαρά της παρουσίας του Κυρίου εν τω μέσω ημών. Έτσι, ο Χριστός δίδει την ακόλουθη απάντηση στους μαθητές του Ιωάννη του Βαπτιστή:

«καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· μὴ δύνανται οἱ υἱοὶ τοῦ νυμφῶνος, ἐν ᾧ ὁ νυμφίος μετ᾽ αὐτῶν ἐστι, νηστεύειν; ὅσον χρόνον μεθ᾽ ἑαυτῶν ἔχουσι τὸν νυμφίον, οὐ δύνανται νηστεύειν. ἐλεύσονται δὲ ἡμέραι ὅταν ἀπαρθῇ ἀπ᾽ αὐτῶν ὁ νυμφίος, καὶ τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις.» (Μκ. 2:19-20).

Οι λόγοι αυτοί του Κυρίου πρέπει να αποτελέσουν τη βάση της αναζήτησης του πνευματικού προβλήματος και κρίσεως των ημερών μας. Βεβαίως, όταν ο Ιησούς Χριστός αναφερόταν στο χρόνο της απουσίας του, όταν οι μαθητές θα παραμείνουν μόνοι, είναι προφανές ότι αναφερόταν στον χρόνο της σταυρικής του θυσίας και του θανάτου του, που στην αναμονή των γεγονότων να εξελιχθούν, θα έπρεπε να νηστεύουν. Από την πλευρά όμως του Νυμφίου Χριστού, υπάρχουν δύο προοπτικές: α) ο Σταυρός και ο θάνατος του Κυρίου και κατ' επέκταση και αυτή

αύτη η ανάσταση του, αποτελούν τις πράξεις εξουδετερώσεως του κακού, όποιο και αν είναι αυτό το κακό, και η ύψιστη έκφραση της αγάπης του Θεού προς τον άνθρωπο και, β) ο ευαγγελιστής Μάρκος προβαίνει σε εσχατολογική και προφητική ερμηνευτική της χριστιανικής νηστείας, λέγοντας, «τότε νηστεύσουσιν ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις». Η νηστεία στην οποία αναφέρεται ο Χριστός εν προκειμένω, δεν αφορά στην αποχή φαγητών, αλλά πρόκειται για την Ευχαριστιακή Νηστεία. Στο Μυστικό Δείπνο ήταν παρών και παρέδωσε το σώμα και το αίμα του με τον άρτο και τον οίνο. Σε λίγο θα οδηγείτο στο σταυρικό θάνατο. Εδώ έγκειται η απουσία του, κατά την οποία οι Μαθητές πρέπει να νηστέψουν.

Ο Χριστός δεν είναι παρών, δεν είναι ανάμεσά μας, «διὰ τὸ εἶναι καὶ ἡμᾶς σάρκας». Εκδιώξαμε το Πνεύμα το Άγιο και ασχοληθήκαμε με μόνη τη σάρκα. Το «τότε νηστεύσουσιν», όπως και το «ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις» των λογίων του Χριστού δεν έχουν συγκεκριμένο χρονικό προσδιορισμό, ή ότι θα συμβεί άπαξ, αλλά αναφέρονται σε κάθε περίπτωση «απουσίας» του Ιδίου, ένεκα των δικών μας επιλογών. Και εφόσον οι καταστάσεις που λαμβάνουν χώρα στην πορεία της ιστορίας του κόσμου δεν σηματοδοτούν το τέλος της ιστορίας, παρά μόνο η διάδοση του Ευαγγελίου του Χριστού σε όλα τα έθνη, τότε οι ημέρες εκείνες που προσδιορίζει ο Ιησούς Χριστός μπορεί να συμβαίνουν, κατά τον προφητικό λόγο Του, οσάκις παρατηρείται απομάκρυνση των ανθρώπων από τη χάρη και τη δύναμη του Αγίου Πνεύματος.

Μία σύγκριση με την απόφαση του Θεού στην Π. Διαθήκη να άρει το Πνεύμα το Άγιο από τους ανθρώπους «διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας» και της παρούσας καταστάσεως του κόσμου υπό την ισχυρή πνευματική κρίση, θα τολμούσαμε να ερμηνεύσουμε το γεγονός ως επιβολή της ευχαριστιακής νηστείας από τον ίδιο τον Πατέρα Θεό, ένεκα του γεγονότος της απουσίας του Νυμφίου Χριστού για να μας δώσει τη χαρά. Ο Χριστός είναι απών από ανάμεσα μας, γιατί, τη στιγμή αυτή που πάσχει η ανθρωπότητα, ο ίδιος με την ανθρώπινη του φύση, πάσχει, αποθνήσκει και θα αναστηθεί για να οδηγήσει και πάλι στη χαρά της παρουσίας του μέσω της θείας Ευχαριστίας. Είναι καιρός Νηστείας της Μ. Τεσσαρακοστής, αλλά και καιρός Ευχαριστιακής νηστείας, για να ευδοκήσει ο Πατέρας Θεός να μας αποστείλει και πάλιν το Άγιον Πνεύμα για να θεραπευθούμε σωματικά και να καταστούμε μέτοχοι του Σώματος και Αίματος του Κυρίου Ιησού Χριστού. Πρέπει να υπάρχει πνευματική εγρήγορση του καθενός και όλων μας, για να συντομεύσει ο φιλεύσπλαχνος Θεός τον χρόνο της «απουσίας» του Νυμφίου και να χαρούμε την μετ’ αυτού κοινωνία. Αυτή τη στιγμή βιώνουμε μία συνεχή άνευ Ευχαριστίας «Μεγάλη Παρασκευή» όπου και εμείς αλληλεγγύως συμπάσχουμε με το εσφαγμένον αρνίον του ουράνιου θυσιαστηρίου, και όπως θαυμασίως το διατυπώνει ο υμνωδός

κατά την έναρξη της Αγίας και Μεγάλης Εβδομάδος, αναμένοντας το θαυμαστό Πάσχα του Κυρίου. «Συμπορευθῶμεν αὐτῶ και συσταυρωθῶμεν καὶ νεκρωθῶμεν δι’ αὐτόν ταῖς τοῦ βίου ἡδοναῖς». Αυτή η στέρηση της θείας Ευχαριστίας προκαλεί απεριόριστη οδύνη και πρέπει να κραυγάσουμε, όπως ο Χριστός επί του Σταυρού: «Ὸ Θεός μου ὁ Θεός μου, εἰς τί μὲ ἐγκατέλειπες;» (Μκ. 15:34).

Διερχόμαστε την αγία και μεγάλη Τεσσαρακοστή, περίοδο κατ’ εξοχήν μετάνοιας και προσευχής. Εφ’ όσον η πανδημία μας επέβαλε περιορισμό κατ’ οίκον και βιώνουμε τη στέρηση του Σώματος και Αίματος του Κυρίου, δεν μπορεί παρά να αυξήσουμε την προσευχή και τις δεήσεις μας προς τον Φιλάνθρωπο Κύριο, τον Θεό του ουρανού και της γης, να φανεί ίλεως και να μας ελευθερώσει από την ασθένεια της ψυχής και του σώματος και να ενισχύσει όλους εκείνους που νόσησαν και θα νοσήσουν από τον ιό της επιδημίας.

3. Αδιάκριτη αλληλεγγύη προς πάντας ανθρώπους.

Τῇ φιλαδελφίᾳ εἰς ἀλλήλους φιλόστοργοι. (Ρωμ. 12:10)

Ο Θεός δεν σταμάτησε ποτέ να αναδεικνύεται αλληλέγγυος στον άνθρωπο, μέχρι του σημείου να λάβει και ο ίδιος την ανθρώπινη φύση, να οδηγηθεί στο θάνατο και βεβαίως να αναστηθεί, προσφέροντας μας ως βρώση και πόση το σώμα και το αίμα του για την αιώνια ζωή, χαράσσοντας έτσι την πορεία που πρέπει να ακολουθήσει και ο κάθε άνθρωπος για να εξέλθει από την κοιλάδα του κλαυθμώνος και να εισέλθει θριαμβευτής μαζί με τον Υιό του Θεού στην αιώνια του Βασιλεία με τη χάρη του Αγίου Πνεύματος.

Μέσα στις συνθήκες που διερχόμαστε, καλούμαστε να γίνουμε και εμείς αλληλέγγυοι στους συνανθρώπους μας, μιμούμενοι το παράδειγμα Εκείνου. Η αλληλεγγύη δεν είναι μία επιδερμική υποστήριξη του άλλου για να φανούμε ευγενείς και να μας προκαλέσει το αίσθημα της ικανοποίησης ότι κάναμε το θρησκευτικό μας καθήκον. Η αλληλεγγύη του Θεού έφθασε μέχρι και τη θυσιαστική προσφορά του Υιού και Λόγου του. Η αλληλεγγύη προς τους συνανθρώπους μας ταυτίζεται με την αγάπη που οφείλουμε να εκδηλώνουμε ο ένας προς τον άλλο, όπως τη δίδαξε ο Χριστός, η προσωποποιημένη αγάπη του Θεού:

«Ακούσατε, λέγει ο Χριστός, πως δόθηκε η εντολή: Να αγαπήσεις τον πλησίον σου και να μισήσεις τον εχθρό σου. Εγώ όμως σας λέγω να αγαπάτε τους εχθρούς σας, να ευλογείτε εκείνους που σας καταριούνται, να φέρεστε καλά σε εκείνους που σας μισούν και να προσεύχεστε για εκείνους που σας προσβάλλουν και σας κατατρέχουν, για να γίνετε τέκνα του Πατέρα σας του ουράνιου, γιατί αυτός τον

ήλιο του τον ανατέλλει σε κακούς και σε καλούς, και δίνει τη βροχή σε δίκαιους και σε άδικους. Άλλωστε, αν αγαπήσετε μόνο εκείνους που σας αγαπούν, ποια θα είναι η ανταμοιβή σας; Το ίδιο δεν κάνουν και οι τελώνες; Και αν χαιρετάτε τους αδελφούς σας μόνο, τι παραπάνω κάνετε; Μήπως δεν κάνουν το ίδιο και οι τελώνες; Εσείς, λοιπόν (οι Χριστιανοί), θα είστε τέλειοι, ακριβώς όπως ο Πατέρας σας ο ουράνιος είναι τέλειος» (Μτ. 5:44-48).

Είναι συγκλονιστική και συγχρόνως αφυπνιστική η διαπίστωση του Μεγάλου Βασιλείου για την παραθεώρηση της «φιλαδελφίας», της σήμερα αποκαλούμενης «αλληλεγγύης», γεγονός που οδηγεί στη στείρωση της αγάπης. «Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς οὐκ ἀνοίγει τὴν χεῖρα, ἐπειδὴ τὴν φιλαδελφίαν ἡμεῖς ἀπεκλείσαμεν. Διὰ τοῦτο ξηραὶ αἱ ἄρουραι, ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη ἐψύγη» (Ὁμιλία ρηθεῖσα ἐν λιμῷ και αὐχμῷ, PG 31, 309). Όπως η γη δεν μπορεί να καρποφορήσει από έλλειψη βροχής, το ίδιο η έλλειψη της πρακτικής της φιλαδελφίας προς τους άλλους, σημαίνει την αποκοπή μας από το ζωντανό νερό, το Άγιο Πνεύμα.

Η φιλαδελφία είναι μία από τις προκρινόμενες από τον απόστολο Παύλο χριστιανικές αρετές και διακριτικό των Χριστιανών μέσα στις κοινωνίες (Ρωμ. 12:9-21). Ο ερμηνευτής του αποστόλου Παύλου Άγιος Ιωάννης ο Χρυσόστομος σχολιάζει τις προτροπές του μεγάλου αποστόλου με τον εξής χαρακτηριστικό τρόπο: «Βλέπεις ότι σε όλα ο απόστολος επιζητεί την επίταση. Δεν είπε, δηλαδή, μόνο να μεταδίδετε, αλλά πλουσιοπάροχα, με δαψίλεια, ούτε είπε απλώς να προΐστασθε, αλλά με φροντίδα και προσοχή, ούτε απλώς να δίδετε ελεημοσύνη, αλλά με καλοσύνη, ούτε απλώς να τιμάτε τους άλλους, αλλά να συναγωνίζεστε ποιος θα ξεπεράσει τον άλλο στην απόδοση τιμής, όχι απλώς να αγαπάτε, αλλά η αγάπη σας να είναι ανυπόκριτη, ούτε απλώς να απέχετε από τα κακά, αλλά να μισείτε το κακόν, ούτε απλώς να αποκτάτε τα πνευματικά αγαθά, αλλά να τα κάνετε κτήμα σας, ούτε απλώς να έχετε τη φιλία, αλλά να τη συνδυάζεται με τη φιλαδελφία, ούτε απλώς να επιδεικνύετε ενδιαφέρον, αλλά χωρίς οκνηρία, ούτε απλώς να έχετε το Άγιον Πνεύμα, αλλά να έχετε το ζωντανό και ζωοποιό Άγιο Πνεύμα, δηλαδή να είστε θερμοί και σε συνεχή πνευματική εγρήγορση» (Ἰω. Χρυσοστόμου, Ἑρμηνεία τῆς πρὸς Ρωμαίους, 60,605).

Θα ερωτήσουμε συνοδά με τον Μέγα Βασίλειο για την κατάσταση του κόσμου μας σήμερα: Ποια είναι η αιτία της αταξίας και της συγχύσεως σήμερα; Ποιος είναι ο νεωτερισμός των καιρών μας; Ας ερευνήσουμε, ως νουνεχείς, ως λογικοί ας σκεφτούμε: μήπως ο κυβερνήτης του παντός δεν είναι παρών; Μήπως ο αριστοτέχνης Θεός λησμόνησε την «οικονομία» του; μήπως στερήθηκε της εξουσίας και της δυνάμεώς του; ή έχει την ίδια ισχύ, αλλά παραιτήθηκε από τη διακυβέρνηση του κόσμου; οδηγήθηκε δηλαδή σε σκληρότητα και το πάνυ αγαθόν

και το προνοητικό για μας μεταβλήθηκε σε μισάνθρωπο; Σε όλα αυτά δεν θα συμφωνούσε κανένας σώφρων άνθρωπος, αλλά τα αίτια είναι φανερά και πρόδηλα, για τα οποία συνήθως δεν διοικούμεθα, αλλά εναπόκεινται στη δική μας ευθύνη. Ενώ, λοιπόν, εμείς λαμβάνουμε τα από του Θεού δώρα, δεν δίδουμε στους άλλους, ενώ επαινούμε την ευεργεσία, στερούμε αυτούς που έχουν ανάγκη. Όντες δούλοι αποκτούμε την ελευθερία μας, δεν δείχνουμε όμως σπλάχνα οικτιρμών στους ομόδουλους μας. Ενώ πεινούμε και λαμβάνουμε την ευλογία της τροφής, δεν φροντίζουμε για τον φτωχό. Ενώ έχουμε πλούσιο χορηγό και ταμία μας τον Θεό, είμαστε φειδωλοί και ακοινώνητοι προς τους φτωχούς. «Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς οὐκ ἀνοίγει τὴν χεῖρα, ἐπειδὴ τὴν φιλαδελφίαν ἡμεῖς ἀπεκλείσαμεν. Διὰ τοῦτο ξηραὶ αἱ ἄρουραι, ἐπειδὴ ἡ ἀγάπη ἐψύγη».

Μέσα στην πνευματική κρίση και το ενεργό πεδίο των ακτίνων του ιού, δεν πρέπει να συμπεριφερθούμε εγωιστικά, αλλά κάθε μας πράξη πρέπει να αντανακλά την αγάπη του Θεού, τη «φιλαδελφία», την αλληλεγγύη, για να συνεργούμε πάντοτε για το αγαθό, επικαλούμενοι την επίσκεψη της κραταιάς δύναμης του Θεού για τη σωτηρία όλων.

Ας καταστήσουμε δική μας την κατωτέρω προσευχή του αγίου Εφραίμ του Σύρου, η οποία πνευματικά καλύπτει τις όποιες αναζητήσεις του κάθε ανθρώπου, ιδιαιτέρως μάλιστα όταν βρίσκεται υπό δοκιμασία. Θα μπορούσε επίσης η προσευχή αυτή να γίνει και δημόσια προσευχή από την Εκκλησία, ως είδος εξομολογήσεως για την αποστασία μας από την αλήθεια. Παρά την αγιότητά του, ο Άγιος Εφραίμ ικετεύει να έχει τις ευχές των άλλων προς τον Θεό.

ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ ΤΟΥ ΣΥΡΟΥ

Ἔλεγχος αὐτῷ καὶ ἐξομολόγησις

Ἀδελφοί, συμπαθήσατέ μοι, σπλάγχνα ἔχοντες οἰκτιρμῶν· οὐκ ἀργῶς γὰρ εἴρηκεν ἡ θεία Γραφή· ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή· ἰσχύει δὲ ὥσπερ τεθεμελιωμένον βασίλειον. Καὶ πάλιν λέγει· ἐξομολογεῖσθε ἀλλήλοις τὰς ἁμαρτίας καὶ προσεύχεσθε ὑπὲρ ἀλλήλων, ὅπως ἰαθῆτε. Δέξασθε οὖν παράκλησιν, ἐκλεκτοὶ τοῦ Θεοῦ, παρὰ τοῦ συνθεμένου Θεῷ εὐαρεστῆσαι, καὶ ψευσαμένου τῷ ποιήσαντι αὐτόν· ὅπως διὰ τῆς ὑμῶν ἱκεσίας, ῥυσθῶ τῶν περιεχουσῶν με ἁμαρτιῶν καὶ ὑγιὴς γενόμενος ἐγερθῶ τῆς κλίνης τῆς φθοροποιοῦ ἁμαρτίας· ὅτι ἐκπαιδιόθεν ἐγενόμην σκεῦος ἄχρηστον καὶ ἄτιμον. Καὶ νῦν ἀκούων περὶ τῆς κρίσεως, καταφρονῶ, ὡς ἀνώτερος πταισμάτων καὶ ἐγκλημάτων ὑπάρχων· καὶ ἑτέρους νουθετῶν ἀπέχεσθαι τῶν ἀνωφελῶν, ταῦτα ὑπ’ ἐμοῦ τῷ διπλῷ

συντελοῦνται. Οἴμοι, ἐν ποίᾳ καταγνώσει ἔστηκα· οἴμοι, ἐν ποίᾳ αἰσχύνῃ κατάκειμαι· οἴμοι, ὅτι οὐκ ἔστι τὸ κρυπτόν μου ὡς τὸ φαινόμενον. Ὅθεν εἰ μή τι οἱ οἰκτιρμοὶ τοῦ Θεοῦ ἐπιλάμψωσιν ἐπ' ἐμὲ διὰ τάχους, οὐδεμία ἐλπίς μοι σωτηρίας ἐξ ἔργων. Περὶ ἁγνείας γὰρ διαλεγόμενος, περὶ ἀσελγείας [δὲ] ἐνθυμοῦμαι. Περὶ ἀπαθείας προϊέμενος λόγοις, ἡ τῶν αἰσχρῶν παθῶν μελέτη ἐν ἐμοὶ ὑπάρχει ἡμέρας καὶ νυκτός.

Ποίαν οὖν ἔξω ἀπολογίαν; Οἴμοι, οἵα ἐξέτασίς μοι ἀπόκειται. Ἀληθῶς σχῆμα εὐσεβείας περίκειμαι καὶ οὐ τὴν δύναμιν. Ποίῳ οὖν προσώπῳ προσέλθω Κυρίῳ τῷ Θεῷ τῷ γινώσκοντι τὰ κρυπτὰ τῆς καρδίας μου; Τοσούτων κακῶν ὑπεύθυνος ὑπάρχων, δειλιῶ ἱστάμενος ἐν προσευχῇ, μὴ καταβῇ πῦρ ἐξ οὐρανοῦ καὶ ἐκλείξει με. Εἰ γὰρ τοὺς προσενέγκαντας ἐν τῇ ἐρήμῳ πῦρ ἀλλότριον, ἐξελθὸν πῦρ παρὰ Κυρίου κατέκαυσε τούτους, τί ἐγὼ προσδοκήσω τοσοῦτον βάρος πλημμελημάτων περικείμενος; Τί οὖν; Ἀπελπίσω τῆς ἐμῆς σωτηρίας; Μὴ γένοιτο· αὕτη γὰρ καὶ ἡ τοῦ ἀντικειμένου σπουδή· ὅταν τινὰ καταγάγῃ εἰς ἀπόγνωσιν, τότε αὐτὸν καταβάλλει. Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπογινώσκω ἐμαυτοῦ· θαρρῶ γὰρ τοῖς οἰκτιρμοῖς τοῦ Θεοῦ καὶ ταῖς ὑμετέραις πρεσβείαις.

Μὴ οὖν διαλίποιτε δεόμενοι τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ, ὅπως ἐλευθερωθῇ μου ἡ καρδία τῆς δουλείας τῶν ἀτίμων παθῶν. Πεπώρωταί μου ἡ καρδία, ἠλλοίωταί μου ὁ εὐσεβὴς λογισμός, ἐσκότωταί μου ἡ διάνοια. Ἐπιστρέφω ὡς κύων ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον· καὶ οὐκ ἔστι μου ἡ μετάνοια καθαρά. Οὐκ ἔστι μοι δάκρυα ἐν προσευχῇ. Κἂν στενάξω, ψύγω μου τὸ πρόσωπον τὸ ἐν αἰσχύνῃ γεγονός. Κρούσω μου τὸ στῆθος τὸ οἰκητήριον τῶν παθῶν. Δόξα σοι, ὁ ἀνεχόμενος· δόξα σοι, μακρόθυμε· δόξα σοι, ἀνεξίκακε· δόξα σοι, ἀγαθέ· δόξα σοι, μόνε σοφέ· δόξα σοι, εὐεργέτα ψυχῶν καὶ σωμάτων· δόξα σοι, ὁ ἀνατέλλων τὸν ἥλιον ἐπὶ πονηροὺς καὶ ἀγαθούς, καὶ βρέχων ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους· δόξα σοι, ὁ τρέφων πάντα τὰ ἔθνη, καὶ πᾶσαν τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν ὡς ἕνα ἄνθρωπον· δόξα σοι, ὁ τρέφων τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ θηρία καὶ ἑρπετὰ καὶ ἔνυδρα, ὡς στρουθίον εὐτελές. Πάντα γὰρ πρὸς σὲ προσδοκῶσι, δοῦναι τὴν τροφὴν αὐτῶν εἰς εὔκαιρον· μεγάλη γάρ σου ἡ δυναστεία καὶ οἱ οἰκτιρμοί σου ἐπὶ πάντα τὰ ἔργα σου, Κύριε. Διὸ δέομαι, Κύριε, μὴ μὲ ἀπορρίψῃς μετὰ τῶν λεγόντων σοι, Κύριε, Κύριε, καὶ μὴ ποιούντων τὸ θέλημά σου, πρεσβείαις πάντων τῶν εὐαρεστησάντων ἐνώπιόν σου· σὺ γὰρ γινώσκεις τὸ ἐν ἐμοὶ κεκρυμμένον πάθος· σὺ ἐπίστασαι τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς μου. Ἴασαί με, Κύριε, καὶ ἰαθήσομαι. Συναγωνίσασθέ μοι, ἀδελφοί, ἐν ταῖς προσευχαῖς· αἰτήσασθε οἰκτιρμοὺς παρὰ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ. Ψυχὴν πικρανθεῖσαν ὑπὸ ἁμαρτιῶν γλυκάνατε ἐκ τῆς ἀληθινῆς Ἀμπέλου, κλήματα αὐτῆς ὑπάρχοντες· μετάδοτε διψῶντι ἐκ τῆς πηγῆς τῆς ζωῆς, οἱ ὑπηρέται αὐτῆς καταξιωθέντες· φωτίσατέ μου τὴν καρδίαν, υἱοὶ φωτὸς γενηθέντες· ὁδηγήσατέ με ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ζωῆς τὸν πλανηθέντα, οἱ ἐν αὐτῇ ἐμμείναντες· εἰσάξατέ με εἰς τὴν βασιλικὴν πύλην, ὡς

δεσπότης τὸν ἴδιον δοῦλον, κληρονόμοι τῆς βασιλείας γενηθέντες, ὅτι συνέχεταί μου ἡ καρδία. Προφθάσωσί με οἱ οἰκτιρμοὶ τοῦ Θεοῦ, διὰ τῆς ὑμῶν παρακλήσεως, πρὶν ἐλκυσθῶ ἅμα τοῖς ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν. Ἐκεῖ ἀποκαλυφθήσονται τὰ ἐν τῷ σκότει καὶ τὰ ἐν τῷ φανερῷ πεπραγμένα. Ποία αἰσχύνη καταλήψεταί με, ὅταν ἴδωσί με καταδικασθέντα οἱ φάσκοντές με νῦν ἄμεμπτον εἶναι. Τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν ἀπολειπόμενος τοῖς πάθεσιν ὑπετάγην. Διδαχθῆναι οὐ θέλω, καὶ διδάξαι θέλω. Ὑποταγῆναι οὐ θέλω, ὑποτάξαι θέλω. Κοπωθῆναι οὐ θέλω, καὶ κοπῶσαι θέλω. Ἐργάσασθαι οὐ θέλω, καὶ ἐργοδιωκτεῖν θέλω. Τιμῆσαι οὐ θέλω, καὶ τιμᾶσθαι θέλω. Ὀνειδισθῆναι οὐ θέλω, καὶ ὀνειδίζειν θέλω. Ἐξουδενωθῆναι οὐ θέλω, καὶ ἐξουθενεῖν θέλω. Ὑπερηφανευθῆναι οὐ θέλω, καὶ ὑπερηφανεῖν θέλω. Ἐλεγχθῆναι οὐ θέλω, καὶ ἐλέγχειν θέλω. Ἐλεεῖν οὐ θέλω, καὶ ἐλεηθῆναι ζητῶ. Ἐπιτιμηθῆναι οὐ θέλω, καὶ ἐπιτιμᾶν θέλω. Ἀδικηθῆναι οὐ θέλω, καὶ ἀδικεῖν θέλω. Βλαβῆναι οὐ θέλω, καὶ βλάψαι ζητῶ. Καταλαλεῖσθαι οὐ θέλω, καὶ καταλαλεῖν θέλω. Ἀκούειν οὐ θέλω, καὶ ἀκουσθῆναι ζητῶ. Δοξάζειν οὐ θέλω, καὶ δοξασθῆναι ζητῶ. Κρατεῖσθαι οὐ θέλω, καὶ κρατεῖν θέλω. Εἰς τὸ νουθετεῖν σοφός, ἀλλ’ οὐκ εἰς τὸ ποιῆσαι. Ὃ δεῖ ποιεῖν, λέγω, καὶ ὃ δεῖ λέγειν ποιῶ.

Τίς οὐ μὴ κλαύσῃ ἐπ’ ἐμέ; Κλαύσατέ με, ὅσιοι καὶ δίκαιοι, τὸν ἐν ἀνομίαις συλληφθέντα· κλαύσατέ με οἱ ἀγαπήσαντες τὸ φῶς καὶ μισήσαντες τὸ σκότος τὸν ἀγαπήσαντα τὰ ἔργα τοῦ σκότους καὶ οὐ φωτός· κλαύσατέ με οἱ δόκιμοι τὸν ἀδόκιμον· οἱ ἐλεήμονες καὶ ἐπιγνώμονες τὸν ἐλεηθέντα καὶ παραπικράναντα· κλαύσατέ με οἱ ἀνώτεροι πάσης μέμψεως γενηθέντες τὸν βεβυθισμένον ταῖς ἀνομίαις· κλαύσατέ με οἱ ἀγαπήσαντες τὸ ἀγαθὸν καὶ μισήσαντες τὸ πονηρὸν τὸν ἀγαπήσαντα τὰ πονηρὰ καὶ μισήσαντα τὰ ἀγαθά· κλαύσατέ με οἱ ἐνάρετον βίον κεκτημένοι τὸν σχήματι μόνον καταλείψαντα τὸν βίον· κλαύσατέ με οἱ Θεῷ ἀρεστοὶ τὸν ἀνθρωπάρεσκον· οἱ τὴν τελείαν ἀγάπην κτησάμενοι τὸν λόγοις μὲν ἀγαπῶντα, ἔργοις δὲ μισοῦντα τὸν πλησίον. Κλαύσατέ με οἱ τὰ ἑαυτῶν μεριμνῶντες τὸν τὰ ἀλλότρια περιεργαζόμενον· κλαύσατέ με οἱ τὴν ὑπομονὴν κεκτημένοι καὶ καρποφοροῦντες Θεῷ τὸν ἀνυπομόνητον καὶ ἄκαρπον· κλαύσατέ με οἱ τὴν παιδείαν καὶ διδασκαλίαν ποθήσαντες τὸν ἀπαίδευτον καὶ ἄχρηστον· κλαύσατέ με οἱ ἀνεπαισχύντως τῷ Θεῷ προσερχόμενοι τὸν ἀνάξιον τοῦ ἀτενίσαι καὶ ἰδεῖν τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ· κλαύσατέ με οἱ τὴν πρᾳότητα Μωυσέως κεκτημένοι τὸν ταύτην ἑκοντὶ ἀπολέσαντα· κλαύσατέ με οἱ τὴν σωφροσύνην Ἰωσὴφ κεκτημένοι τὸν ταύτης προδότην· κλαύσατέ με οἱ τὴν τοῦ Δανιὴλ ἐγκράτειαν ἀγαπήσαντες τὸν ταύτης ἑκοντὶ στερηθέντα· κλαύσατέ με οἱ τὴν ὑπομονὴν Ἰὼβ κτησάμενοι τὸν ταύτης ἀλλότριον γεγονότα· κλαύσατέ με οἱ τὴν ἀκτημοσύνην τῶν Ἀποστόλων κτησάμενοι τὸν ταύτης μακρὰν ἀφεστηκότα· κλαύσατέ με οἱ πιστοὶ καὶ ἑδραῖοι τῇ καρδίᾳ πρὸς τὸν Κύριον τὸν δίψυχον καὶ δειλὸν καὶ ἀδόκιμον· κλαύσατέ με οἱ τὸ πένθος ἀγαπήσαντες καὶ τὸν γέλωτα ἀποσεισάμενοι τὸν ἀγαπήσαντα τὸν γέλωτα καὶ μισήσαντα τὸ πένθος· κλαύσατέ με οἱ τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ἄσπιλον

διατηρήσαντες τὸν τοῦτον σπιλώσαντα καὶ ῥυπώσαντα· κλαύσατέ με οἱ μεμνημένοι τοῦ χωρισμοῦ καὶ τῆς ἀπαραιτήτου ὁδοῦ τὸν ἀμνήμονα καὶ ἀνέτοιμον πρὸς τὴν αὐτὴν πορείαν· κλαύσατέ με οἱ ἐν νῷ ἔχοντες τὴν μετὰ θάνατον κρίσιν τὸν ὁμολογοῦντα μεμνῆσθαι καὶ τὰ ἐναντία πράσσοντα· κλαύσατέ με οἱ κληρονόμοι τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν τὸν γεέννης τοῦ πυρὸς ἄξιον. Οἴμοι, ὅτι οὐκ εἴασεν ἐν ἐμοὶ σῶον μέλος ἡ ἁμαρτία ἢ αἴσθησιν ἣν οὐ διέφθειρε.

Τὸ τέλος ἐπὶ θύραις ἕστηκεν, ἀδελφοί, καὶ οὐ φροντίζει μοι. Ἰδοὺ ἐγὼ ἀνεκάλυψα ὑμῖν τὰ τραύματα τῆς ψυχῆς μου. Μὴ οὖν ἀμελήσητέ μου τοῦ ἐμπαθοῦς, ἀλλὰ δεήθητε τοῦ Ἰατροῦ περὶ τοῦ ἀσθενοῦς· τοῦ Ποιμένος περὶ τοῦ προβάτου· τοῦ Βασιλέως περὶ τοῦ αἰχμαλώτου· τῆς Ζωῆς περὶ τοῦ νεκροῦ· ὅπως τύχω σωτηρίας τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ἐκ τῶν περιεχουσῶν με ἁμαρτιῶν, καὶ ἀποστείλῃ αὐτοῦ τὴν χάριν καὶ σθενώσῃ μου τὸ εὐόλισθον τῆς ψυχῆς. Παρασκευάζομαι γὰρ πρὸς ἀντίστασιν τῶν παθῶν, καὶ ἐν τῷ συμβάλλειν πρὸς αὐτὰ ἡ κακοτεχνία τοῦ Δράκοντος ἐκλύει μου τὸν τόνον τῆς ψυχῆς διὰ τῆς ἡδονῆς· καὶ αἴρομαι αἰχμάλωτος ὑπ’ αὐτῶν. Πάλιν προθυμαίνομαι ἀποσπᾶσαι τὸν κατακαιόμενον καὶ ἡ ὀσμὴ τοῦ πυρός, ἔτι νεάζοντός μου, ἐφέλκει με πρὸς τὸ πῦρ. Πάλιν ὁρμῶ τοῦ σῶσαι τὸν καταποντιζόμενον, καὶ ἀπὸ ἀπειρίας σὺν αὐτῷ καταποντίζομαι. Ἰατρὸς θέλων γενέσθαι τῶν παθῶν, αὐτὸς ἐγὼ ὑπ’ αὐτῶν κατεχόμενος, ἀντὶ ἰατρείας, ἐπιπλήττω τὸν κάμνοντα. Τυφλὸς αὐτὸς τυφλοὺς ὁδηγεῖν πειρῶμαι.

Ὅθεν χρήσω πολλῶν εὐχῶν, ὅπως ἐπιγνῶ τὰ ἐμαυτοῦ μέτρα, ἵνα ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐπισκιάσῃ ἐπ’ ἐμὲ καὶ φωτίσῃ μου τὴν ἐσκοτισμένην καρδίαν, καὶ ἀντὶ ἀγνωσίας γνῶσιν θείαν ἐνοικήσῃ ἐν ἐμοί, ὅτι οὐκ ἀδυνατήσει παρὰ τῷ Θεῷ πᾶν ῥῆμα. Αὐτὸς τὴν ἄβατον θάλασσαν δίοδον παρέσχε τῷ λαῷ αὐτοῦ. Αὐτὸς αὐτοῖς τὸ μάννα ἔβρεξε, καὶ ἐκ θαλάσσης ὀρτυγομήτραν ὡς ἄμμον θαλασσῶν. αὐτὸς ἐκ πέτρας ἀκροτόμου ὕδωρ παρέσχε διψῶσιν. Αὐτὸς μόνος τῷ ἐμπεσόντι εἰς τοὺς λῃστὰς τῇ αὐτοῦ ἀγαθότητι διεσώσατο. Σπλαγχνισθείη ἡ ἀγαθότης αὐτοῦ καὶ ἐπ’ ἐμοὶ τῷ περιπεσόντι ἐν ἁμαρτίαις καὶ δεθέντι ὡς δεσμίῳ ὑπὸ καταφροσύνης. Οὐκ ἔστι μοι παρρησία πρὸς τὸν ἐτάζοντα καρδίας καὶ νεφρούς. Οὐδεὶς ὁ δυνάμενος ἰάσασθαί μου τὸ ἄλγος τῆς ψυχῆς, εἰ μὴ αὐτὸς ὁ ἐπιστάμενος τὰ βάθη τῆς καρδίας. Ὁσάκις ἔθηκα ἐν ἐμαυτῷ ὅρους, καὶ τείχη ἀνῳκοδόμησα μεταξὺ ἐμοῦ καὶ τῆς ἀνόμου ἁμαρτίας, καὶ τῶν ἐναντίων ἐξ ἐναντίας συμβαλόντων εἰς πόλεμον, ἡ διάνοια τοὺς ὅρους παρέβη καὶ τὰ τείχη κατεσκάφη, διὰ τὸ τοὺς ὅρους μὴ ἔχειν ἀσφάλειαν φόβῳ τοῦ κρείττονος, καὶ τὰ τείχη μὴ θεμελιοῦσθαι ἐπὶ εἰλικρινοῦς μετανοίας.

Ὅθεν καὶ νῦν κρούω, ἵνα ἀνοιγῇ μοι. Ἐπιμένω δεόμενος, ὅπως ἐπιτύχω τοῦ αἰτήματος. Ὡς ὁ ἀναιδὴς ἐλεηθῆναι ζητῶ, Κύριε. Σὺ τὰ ἀγαθὰ παρέχεις, Σωτήρ, ἐγὼ τὰ πονηρὰ ἀντιδίδωμι. Μακροθύμησον ἐπ’ ἐμοὶ τῷ σκολιῷ. Οὐ περὶ ῥημάτων

ἀργῶν συγγνώμην ἀξιῶ, ἀλλὰ καὶ περὶ πράξεων ἀνοσίων ἄφεσιν αἰτῶ παρὰ τῆς σῆς ἀγαθότητος. Ἐλευθέρωσόν με, Κύριε, ἀπὸ παντὸς ἔργου πονηροῦ, πρὶν καταλάβῃ με τὸ τέλος, ὅπως εὕρω χάριν ἐνώπιόν σου ἐν ὥρᾳ τοῦ θανάτου· ἐν γὰρ τῷ ᾅδῃ τίς ἐξομολογήσεταί σοι. Σῶσόν μου τὴν ψυχήν, Κύριε, ἐκ τοῦ φόβου τοῦ μέλλοντος, καὶ τὸν σπιλωθέντα μου χιτῶνα λεύκανον διὰ τοὺς σοὺς οἰκτιρμοὺς καὶ τὴν σὴν ἀγαθότητα, ὅπως κἀγὼ ὁ ἀνάξιος, λαμπροφορῶν, καταξιωθῶ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν· καὶ ἐν τῇ ἀνεικάστῳ χαρᾷ γενόμενος εἴπω· δόξα τῷ ῥυσαμένῳ ψυχὴν τεθλιμμένην ἐκ στόματος λέοντος, καὶ θεμένῳ ἐν παραδείσῳ τρυφῆς. Ὅτι, σοὶ τῷ παναγίῳ Θεῷ πρέπει δόξα εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.